

Erfgoed Gelderland

JAAROVERZICHT 2022

De coöperatie Erfgoed Gelderland, bestaande uit 247 erfgoedorganisaties, vertelt het verhaal van de regio, samen en in samenhang. We vertellen dit verhaal aan de hand van erfgoedcollecties en verbinden het met actuele thema's in de samenleving, onder het motto: Samen verleden toekomst geven. En dat deden we ook in 2022 weer op een hoop manieren.

INTRODUCTIE

2022 is voor Erfgoed Gelderland in de eerste plaats het jaar waarin we de publicatie Verhaal van Gelderland konden presenteren aan het Gelderse erfgoedveld en aan het publiek. Het rijklijk geïllustreerde overzichtswerk is goed ontvangen. Het besteedt evenwel ruimte aan beeld als aan tekst en wij verwachten dat veel mensen hierdoor een vernieuwde kijk krijgen op de Gelderse geschiedenis. We waren nauw bij de inhoud betrokken, maar onze inspanningen zaten – en zitten – vooral in alle activiteiten eromheen die, in welke vorm dan ook, het Verhaal van Gelderland breed onder de aandacht brengen. De Zomertour op acht Gelderse erfgoedlocaties was informatief, inspirerend en drukbezocht. Met het Verhaal van Gelderland Festival sloten we de zomer feestelijk af rond kasteel Cannenburch in Vaassen.

En ander groot succes in 2022 was het project Erfgoed Gezocht, dat in september 2022 de European Heritage / Europa Nostra Award ontving. Erfgoed Gezocht heeft aangetoond dat burgers een actieve rol kunnen spelen bij de bescherming van cultureel erfgoed. Burgerwetenschappers hebben samen bijna duizend verborgen grafheuvels op de Veluwe en Utrechtse Heuvelrug ontdekt.

Alle medewerkers van Erfgoed Gelderland hebben passie voor het erfgoed. Zij zetten zich dagelijks in om onze - bijna 250 - Gelderse leden in het erfgoedveld te ondersteunen, te adviseren en te professionaliseren.

Liesbeth Tonckens en Marc Wingsens, directeur-bestuurders van Erfgoed Gelderland

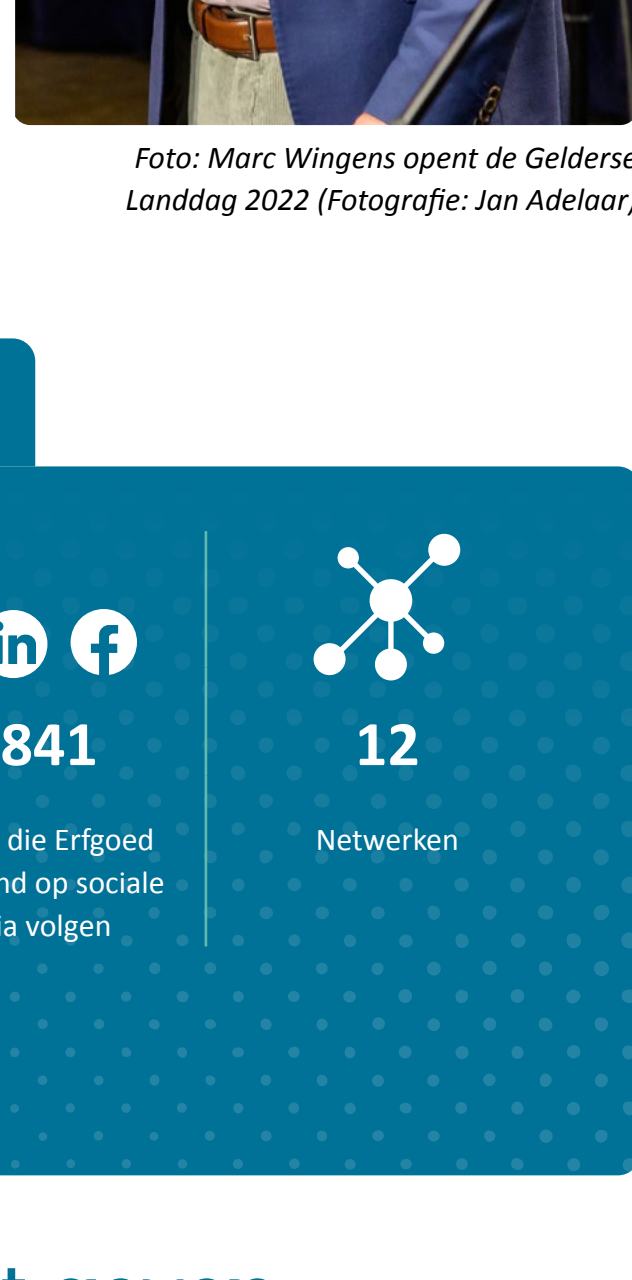

Foto: Marc Wingsens opent de Gelderse Landdag 2022 (Fotografie: Jan Adelaar)

Het jaar 2022 in cijfers

BEKIJK DE INFOGRAPHIC

Samen verleden toekomst geven

Samenwerken zit Erfgoed Gelderland in het bloed. Natuurlijk met de coöperatieleden, maar ook met partners, zowel binnen als buiten Gelderland en zowel binnen als buiten het erfgoedveld. Onze belangrijkste partners: Provincie Gelderland, CultuurOost, Rijnsbrink, Radboud Universiteit, Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, Saxion, Deventer, ErfgoedAcademie en Omroep Gelderland.

Vanuit het project Regio is Groei werken we binnen OPEN (Overleg Provinciale Erfgoedinstellingen Nederland) nauw samen met onze collega-erfgoedhuizen in de andere provincies. Dat doen we onder andere met het landelijk platform Erfgoedvrijwilliger.nl en op het gebied van erfgoedparticipatie. Op landelijk niveau werken we samen in o.a. LCM (Landelijk Contact Museumconsulenten) en met de RCE (Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed): via cursussen, onderzoeken, factsheets en informatieve handreikingen houden we gezamenlijk het erfgoedveld op de hoogte van de laatste ontwikkelingen. Op het gebied van digitalisering werken we samen met DEN (Digitaal Erfgoed Nederland) en NDE (Netwerk Digitaal Erfgoed). Ons netwerk overstijgt ook landelijke grenzen. Zo onderhouden we nauwe contacten met de Europese erfgoed-ngo Europa Nostra en ondersteunen we samen met Erfgoed Brabant het internationale jongeren-netwerk The Future is Heritage.

Foto: Erfgoedvrijwilliger bij het Verhaal van Gelderland Festival (Fotografie: Jan Adelaar)

KENNIS ONTWIKKELEN EN VERNIEUWEN

Om het Gelderse erfgoed toegankelijk en zichtbaar te houden, is kennis nodig. Erfgoed Gelderland biedt scholing, lezingen, workshops en advies aan over actuele ontwikkelingen in het erfgoedveld. We denken mee over het digitaliseren van erfgoedcollecties en vernieuwende presentatievormen. Met als doel: een inclusieve en toekomstbestendige erfgoedsector, gestoeld op gedeelde expertise.

Foto: Dolly Verhoeven overhandigt het Verhaal van Gelderland aan commissaris van de Koning John Berends. (Fotografie: Provincie Gelderland)

Hoe wij in 2022 ontwikkelden en vernieuwden

VERHAAL VAN GELDERLAND - EEN RIJK GEÏLLUSTREERD OVERZICHTSWERK

Voor het eerst is de Gelderse geschiedenis beschreven in een compleet overzichtswerk: op 10 november 2022 verscheen het Verhaal van Gelderland. De nieuwe vierdelige boekreeks werd gepresenteerd in het Huis der Provincie. Dolly Verhoeven, hoogleraar Gelderse Geschiedenis en hoofdredacteur, reikte het eerste exemplaar uit aan commissaris van de Koning John Berends. De vier boeken zijn elk rijklijk voorzien van illustraties en kaarten. Ruim dertig auteurs en redactieteams werkten de afgelopen drie jaar aan het Verhaal van Gelderland, waarbij zij werden ondersteund door het Gelderse erfgoedveld.

Om historisch geïnteresseerden te betrekken bij de publicatie, organiseerden Gelderse historische verenigingen samen met Erfgoed Gelderland de Verhaal van Gelderland Geschiediscap. Aan het einde van 2022 hebben we al drie succesvolle en drukbezochte geschiediscapcafés achter de rug waarbij we met de historische liefhebbers in het lokale verhaal van Gelderland doken. In de video hiernaast geeft Dolly Verhoeven een eerste blik in het omvangrijke werk Verhaal van Gelderland.

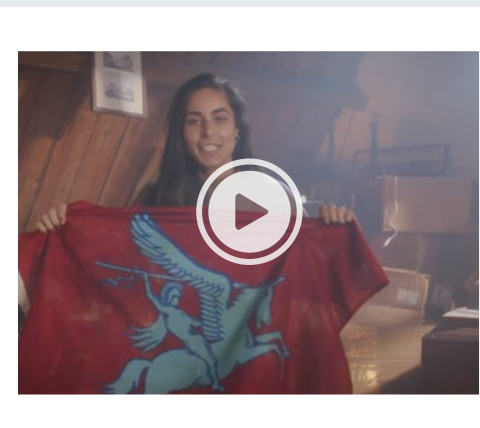

MEER OVER HET BOEKPROJECT

SPOREN VAN HET SLAVENNIJVERLEDEN

In de periode 2020-2022 zijn er veel Gelderse sporen van het slavernijverleden aan het licht gekomen. Deze sporen verschenen onder meer op mijn.gelderland.nl en het landelijke platform www.mappingslavery.nl. Naast de periodieke online publicatie van het 'Spoor van de maand', organiseerde Erfgoed Gelderland in 2022 een busstoer. In het voorjaar reed een volle bus met 50 deelnemers langs drie locaties van Geldersch Landschap & Kasteelen waar sporen van het slavernijverleden te vinden zijn.

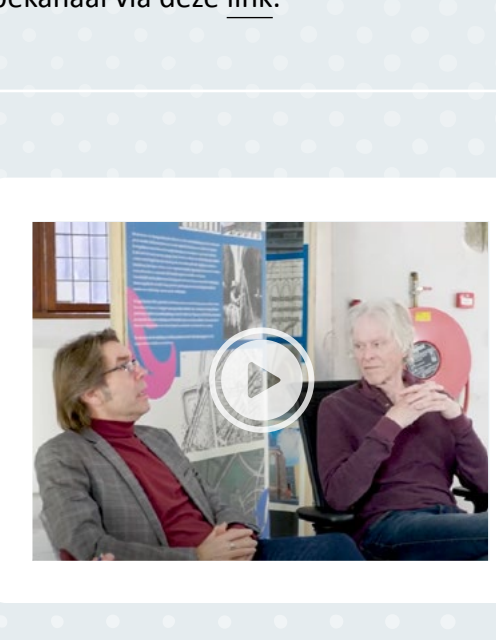
In 2022 liep het project Sporen van Slavernijverleden ten einde. Als kroon op dit initiatief zijn de resultaten van het onderzoek gebundeld in een online publicatie, getiteld: Sporen van slavernijverleden in Gelderland. "Met deze publicatie maken we de sporen van slavernijverleden in Gelderland zichtbaar en doorzoekbaar", vertelt projectleider Else Gootjes. In de video hiernaast vertelt Else Gootjes over haar zoektocht in het Gelders Archief naar Anna van Vossenburg, een meisje dat in slavernij was geboren op een Surinaamse plantage.

LEES HIER DE ONLINE PUBLICATIE

ERFGEOED GEZOCHT

In 2022 zijn we weer volop met vrijwilligers op zoek gegaan naar verborgen grafheuvels. Waar vrijwilligers eerst online speurden op hoogtekaarten, trokken we in 2022 met kleine groepen het veld in om archeologisch booronderzoek uit te voeren. Met de hulp van in totaal 6.500 vrijwilligers zijn er ongeveer 1000 onbekende grafheuvels, celtic fields en houtkoolmeilers ontdekt op de Veluwe en de Utrechtse Heuvelrug. De Erfgoed Gezocht methode heeft veel potentie voor andere grootschalige citizen science projecten. Als kers op de taart ontving het Erfgoed Gezocht project in september 2022 de internationale European Heritage/Europa Nostra Award.

MEER OVER ERFGEOED GEZOCHT

ORAL HISTORY

Erfgoed Gelderland zet zich op verschillende manieren in voor het behoud van persoonlijke geschiedenissen en verhalen via oral history. Vanuit deze gedeelde belangstelling is Erfgoed Gelderland in 2022 dan ook als partner aangesloten bij het Nationaal Knooppunt Oral History "Sprekende Geschiedenis".

In het najaar van 2022 organiseerden we opnieuw een symposium over oral history, dit keer in relatie tot (erfgoed)educatie. Aan de hand van initiatieven en projecten uit het erfgoedveld bespraken we tijdens het symposium de mogelijkheden van oral history in de klas én in bezeelessen voor musea. Eén van zulke projecten betreft de nieuwe mbo-leerlijn Burgerschap en Vrijheid. Voor dit project zijn vijf nieuwe educatieve filmpjes ontwikkeld waarbij de kijker alle stappen doorloopt voor het opzetten en uitvoeren van een eigen oral history interview.

Bekijk hiernaast de eerste aflevering van de reeks leerzame oral history video's. Ook benieuwd naar de andere afleveringen? Kijk dan op ons YouTubekanaal via deze link.

MEER OVER ORAL HISTORY

BEKIJK HET ACTUELE SCHOLINGSAANBOD

SCHOLING

Ook voor 2022 kunnen we weer terugkijken op een reeks geslaagde cursussen en trainingen. Samen met vrijwilligers en professionals uit het erfgoedveld behandelden we onderwerpen als oral history, vrijwilligersmanagement en registratiesystemen. We vinden het belangrijk dat de deelnemers nieuw verworven kennis kunnen toepassen in de dagelijkse praktijk van hun organisatie. Zo hebben we dit jaar opnieuw tweemaal de praktische cursus 'Beheer en Behoud' mogen geven, waarin we alle stappen rondom collectiebeheer – van conserveren tot publiceren – behandelen. Daarnaast boden we deze winter een aantal cursussen aan gericht op het versterken van

de eigen vrijwilligersorganisatie. In totaal waren 257 deelnemers bij de trainingen aanwezig. Naast (online) workshops, lezingen en symposia, heeft Erfgoed Gelderland samen met de andere erfgoedhuizen gewerkt aan het verder ontwikkelen van het landelijke e-learningplatform Leer je Erfgoed. Dit platform is er voor alle medewerkers en vrijwilligers die zich inzetten voor erfgoed.

In 2022 gaven we opnieuw de cursus: 'Omgaan met gastvrijheid'. Inmiddels hebben video vertellen Cecile en Hans van het Huis van de Nijmegense Geschiedenis over hun ervaringen tijdens de cursus.

BEKIJK HET ACTUELE SCHOLINGSAANBOD

HET GELDERSE ERFGEOED LATEN ZIEN

De geschiedenis van Gelderland is opgebouwd uit duizenden collectiestukken, onderzoeken, verhalen en erfgoedorganisaties. Erfgoed Gelderland werkt samen met de leden van de coöperatie aan de zichtbaarheid van deze onderdelen en wil laten zien hoe deze zich tot de Gelderse geschiedenis en daarmee tot elkaar verhouden. Op die manier stimuleren we impact en ontdekken we telkens weer nieuwe manieren om het Gelderse erfgoed te bekijken.

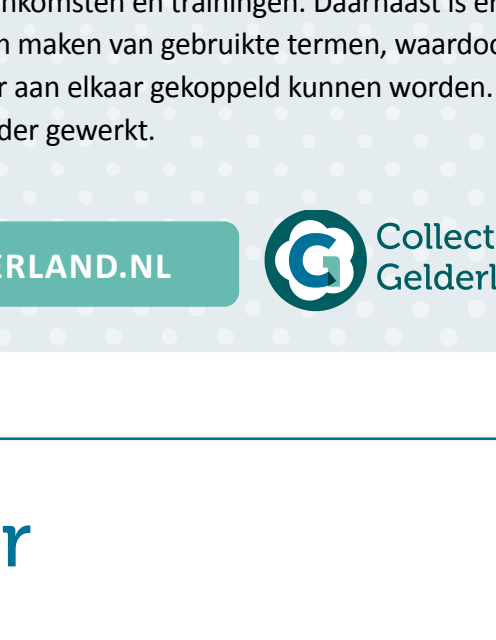
Foto: Verhaal van Gelderland Festival 2022 (Fotografie: Jan Adelaar)

Hoe wij het Gelderse erfgoed in 2022 lieten zien

VERHAAL VAN GELDERLAND

Het jaar 2022 stond grotendeels in het teken van Verhaal van Gelderland. Niet alleen werd het boek gepresenteerd op 10 november, maar we maakten ook een start om dit verhaal over de hele provincie te gaan vertellen. De publiektoegankelijke leden van Erfgoed Gelderland vonden een plek in de Verhaal van Gelderland Matrix. Met zeven tijdvakken en zeven thema's creëerden we een structuur die als basis zal dienen voor het gehele project. Er werden plannen gemaakt voor een online Verhaal van Gelderland platform. Dit platform zal in 2023 gelanceerd worden.

Een campagne in de zomer voor de Gelderse musea en publiektoegankelijke erfgoedorganisaties was online zichtbaar en in bushokjes door de hele provincie. Daarmee bereikten we in totaal meer dan 6 miljoen mensen. Daarnaast werd het een historische zomer met de Verhaal van Gelderland Zomertour en het festival. Dit tweedaagse festival in het park van kasteel Cannenburch trok maar liefst 3000 bezoekers die aan de hand van re-enactment en optredens meer leerden over de Gelderse historie.

MEER OVER VERHAAL VAN GELDERLAND

MIJNGELDERLAND

Het publiekplatform van Erfgoed Gelderland, mijn.gelderland.nl, vertelt de geschiedenis van Gelderland in canons, routes, specials en losse verhalen. Meer dan 485.000 mensen wisten de weg naar verhalenwebsite mijn.gelderland.nl het afgelopen jaar te vinden. Daarmee blijft het aantal gebruikers stijgen. Samen hebben zij meer dan een miljoen pagina's bezocht. Dankzij de inzet van vrijwilligers steeg het aantal verhalen op mijn.gelderland naar 3969 verhalen over de Gelderse geschiedenis om online in te 'verdwalen'

COLLECTIEGELDERLAND

Voorwerpen zijn een belangrijke basis voor het Verhaal van Gelderland. Samen met het netwerk CollectieGelderland werken we aan het digitaal goed bewaren van de Gelderse collecties en zorgen we ervoor dat de collecties op collectiegelderland.nl digitaal zichtbaar zijn en in samenhang getoond worden. In 2022 ontving de website ongeveer 97.000 bezoekers en ruim 125.000 objecten werden in dit jaar aan de website toegevoegd. In de landelijke samenwerking met het Netwerk Digitaal Erfgoed (NDE) werden kennis en ervaringen uitgewisseld. We organiseerden diverse bijeenkomsten en trainingen. Daarnaast is er in 2022 ingezet op het uniform maken van gebruikte termen, waardoor gerelateerde objecten beter aan elkaar gekoppeld kunnen worden. Daar wordt in 2023 aan verder gewerkt.

MIJNGELDERLAND.NL

COLLECTIEGELDERLAND.NL

Collectie Gelderland

Verbinden met elkaar

Samen geven wij verleden toekomst. Daarom werkt Erfgoed Gelderland graag samen met partners, zowel binnen als buiten Gelderland en zowel binnen als buiten het erfgoedveld, om het erfgoed zichtbaarder te maken en om erfgoed te verbinden aan actuele thema's in de samenleving.

Foto: De Gelderse Landdag op 16 november (Fotografie: Jan Adelaar)

Hoe wij in 2022 verbinding maakten

GELDERSE LANDDAG

De derde editie van de Gelderse Landdag stond op 16 november 2022 volledig in het teken van de grond onder onze voeten. In theater de Junushoff werd op deze ontdekkingsdag plenair en in verschillende deelsessies kennis uitgewisseld over een breed aanbod aan historische onderwerpen: van landschapstransities op de Veluwe tot Gelders demografisch onderzoek en schuldig landschap. De landdag telde 150 bezoekers uit het erfgoedveld. Het was een inspirerende middag waar we elkaar in groten getale konden ontmoeten en onze kennis, enthousiasme en ideeën konden delen.

LEES DE TERUGBLIK VAN DE GELDERSE LANDDAG

ERFGEOED VRIJWILLIGER

In het kader van de programmalijn Erfgoedparticipatie, ondersteunen we met het project Erfgoedvrijwilliger erfgoedorganisaties in hun zoektocht naar vrijwilligers. Ook bieden we coaching bij het ondersteunen van vrijwilligersorganisaties en participatietrajecten. In 2022 zijn er in totaal 258 vacatures geplaatst op erfgoedvrijwilliger.nl, waarop 218 keer is gereageerd door geïnteresseerden om in het erfgoedveld aan de slag te gaan. Het platform is uitgegroeid tot een landelijke samenwerking met onze collega-erfgoedhuizen. Inmiddels hebben bijna alle provincies zich aangesloten.

Daarnaast is in 2022 een samenwerking gestart tussen erfgoedvrijwilliger.nl en leerjeerfgoed.nl met als doel: ondersteuning bieden voor vrijwilligers in de vorm van online cursussen over een breed scala aan onderwerpen. Denk hierbij aan (online) cursussen over gastvrijheid, collectiebeheer, schadefactoren en erfgoededucatie.

ERFGEOEDVRIJWILLIGER.NL

GELDERSE BLOEM

In 2022 zijn we van start gegaan met De Gelderse Bloem. Dit project richt zich op toegestane geschiedenis. Het heeft tot doel bij te dragen aan een beter begrip van de grote uitdagingen van onze tijd, zoals stikstofproblematiek en landschapstransitie, migratie, waterbeheer, inclusie en epidemieën. Het project had bovendien een belangrijk aandeel in de programmering van de Gelderse Landdag op 16 november. Er werden verschillende paneldiscussies gevoerd over ruilverkaveling en landschapstransitie. Dit resulteerde tevens in een podcast, waarin de tafeldiscussies van de landdag te beluisteren zijn.

RESULTATEN VAN DE GELDERSE BLOEM

JEUGD EN JONGEREN

Jongeren zijn de toekomstbeheerders van de toekomst. Daarom vindt Erfgoed Gelderland het belangrijk jeugd en jongeren bij het Gelderse erfgoed te betrekken. Dit doen we via verschillende projecten en platforms. Via het educatieplatform Reizen in de Tijd bieden musea tientallen bezoeken aan. Aan de hand van deze educatieve lessen maken basisschoolkinderen kennis met het erfgoed uit hun eigen omgeving. Studenten van de Hogeschool Arnhem Nijmegen (HAN) presenteerden dit jaar opnieuw een reeks interactieve publiektoepassingen met hologrammen, games en video's voor

verschillende leden van Erfgoed Gelderland. In september 2022 kwam het internationale jongeren-netwerk The Future is Heritage opnieuw bij elkaar, dit keer in Praag. The Future is Heritage Summit 2022 stond in het teken van internationale én intergeneratiele samenwerking en uitwisseling tussen jonge aanstormende erfgoedactanten en gevestigde erfgoedprofessionals. Verder werd in 2022 de nieuwe mbo-leerlijn Burgerschap en Vrijheid op verbinding actuele vraagstukken rondom het thema vrijheid aan historische gebeurtenissen uit de Tweede Wereldoorlog.

U kunt meer horen over deze leerlijn in de video hieronder.

We kwamen weer samen

In 2022 organiseerde Erfgoed Gelderland 54 bijeenkomsten waaraan we in totaal 4397 mensen deelnamen. Veruit de meeste bezoekers mochten we ontvangen tijdens het Verhaal van Gelderland Festival en de zomertour. Daarnaast vond in 2022 de derde editie van de Gelderse Landdag plaats waar we elkaar als coöperatie na lange tijd weer live konden ontmoeten en kennis konden uitwisselen. Verder organiseerden we symposia, trainingen en lezingen rond diverse erfgoedonderwerpen, zoals educatie, vrijwilligersmanagement, publiekarcheologie en goed besturen, en kwamen de leden-netwerken regelmatig samen. We hopen ook in 2023 weer een hoop mensen te ontmoeten om elkaar te inspireren.

Foto: Gelderse Viosblom tijdens de training 'Schuldig landschap' op de Gelderse Landdag (Fotografie: Jan Adelaar)

Een greep uit het nieuws

Fotografie: Felix Q Media / Europa Connect

- Strandgangers staan oog in oog met dit reusachtige kunstwerk bij De Buijk (8 juni 2022, De Gelderland)
- Rijken aan archeologie op de Veluwe: 'Bataven ontmoeten en Romeinse koekjes bakken' (9 juni 2022, De Stentor)
- Zet een kroon op en repareer een andere eeuw (18 juni 2022, De Gelderland)
- De hele zomer op reis door de Gelderse geschiedenis: 'Een unieke kans' (20 juni 2022, De Gelderland)
- Erfgoed Gezocht wint European Heritage Award (30 juni 2022, Monumentaal)
- Bij kasteel Cannenburch komt de geschiedenis van Gelderland tot leven (13 augustus 2022, Omroep Gelderland)
- Onderzoek naar slavernijverleden brengt Gelderse sporen aan het licht (Overbetuwe Nieuws, 2 september 2022)
- Vier boeken over de geschiedenis van Gelderland (2 november 2022, Historiek)
- Nieuwe geschiedenis van Gelderland legt verbanden tussen landschap, politiek en cultuur (4 november 2022, Reformatorisch Dagblad)
- Dit boek van 1560 pagina's brengt de geschiedenis van Gelderland: 'Op de koopjesplan? Ik ben eerder bang dat dit snel is uitverkocht' (10 november 2022, De Gelderland)
- Erfgoedinstellingen hebben grote zorgen over energiekosten (17 november 2022, Omroep Gelderland)
- Thermostaat in Gelderse musea kan omlaag: '12 graden in plaats van 18 graden is nu ook toegestaan' (18 november 2022, De Gelderland)

ONDERZOEK & ADVIES

Naast onze rol als trekker of adviseur in projecten behandelden we ook dit jaar losse adviesvragen, bijvoorbeeld over collectiewaardering, het schrijven van een collectieplan of fondsenwerving. Daarnaast hebben we dit jaar een onderzoek gedaan naar de stijgende energieprijzen voor publiektoegankelijke en/of collectiebeherende instellingen.

Heeft u ook een adviesvraag? Wij zijn meer weten over de coöperatie of een van onze projecten? Neem gerust contact op met een van onze medewerkers.

NEEM CONTACT OP

Erfgoed Gelderland

samen verleden toekomst geven

WESTERVOORTSEDIJK 67-D, 6827 AT ARNHEM | ERFGEOEDGELDERLAND.NL